

CZU 821.135.1(478).09(047.53)=135.1
02(478)(092)(047.53)=135.1

VITALIE RĂILEANU: „SUNT UN OM CARE S-A NĂSCUT ȘI A CRESCUT PRINTRE CĂRȚI”

Breviar biografic

Vitalie Răileanu s-a născut pe 25 martie 1959, în satul Soloneț, jud. Soroca. A absolvit Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova (1986). Urmează doctoratul la Catedra de literatură română contemporană la aceeași universitate. Lector, apoi lector superior la Institutul Pedagogic „Taras Șevcenko” din Tiraspol (1986-1995), lector superior la Universitatea de Stat din Moldova, Catedra de literatură română contemporană (1995-2003); redactor la Radio Moldova (2004-2006); cercetător științific la Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei (2003-2020). Din anul 2011, este director al Bibliotecii „Onisifor Ghibu” din Chișinău.

Debutează cu critică literară în revista *Limba Română* în 1996. Volumul de debut *Chei pentru labirint* a fost menționat cu Premiul pentru debut al Salonului Internațional de Carte din Chișinău (2009). Prezent cu studii și interpretări critice despre poezia contemporană în volumele colective: *Literatura română postbelică: Integrări, valorificări, reconsiderări* (1998), *Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană* (vol. V, partea I-II, 2003), *Un secol de literatură națională din Basarabia și Republica Moldova* (2010) etc.

A publicat mai multe volume de poezie: *Imun la naupatie* (2014), *Poeme de pe faleze* (2015), *File din jurnalul de bord (al unui marinăr cardiac)* (2018), *Singurătate în vid* (2018), *Apele Adigei. Jurnal veronez* (2019), *Salonul nr. 13 cu Poeme anestezice* (2023); cărți de critică literară: *Chei pentru labirint* (2009), *Ludic și/sau ironic în poezia contemporană: puncte de vedere* (2010), *...totul la prezent* (2010), *Cerc în labirint* (2011); studii, antologii poetice și jurnal.

A antologat și a coordonat volumele de exegeză dedicate scriitorilor Nicolae Esinencu, Anatol Ciocanu, acad. Mihai Cimpoi, Pavel Balmuș, Petru Cărare, Alexandru Burlacu, Sergiu Pavlicencu, Ion Vatamanu, Eugen Cioclea. În cadrul Laboratorului de Cercetări Literare și Bibliografice de la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, a coordonat editarea postumă a manuscriselor inedite ale lui Petru Dudnic și Nicolae Esinencu.

Colaborări la *Revistă de lingvistică și știință literară*, *Literatura și Arta*, *BiblioPolis*, *Făclia*, *Porto-Franco*, *Scriptor*, *Revista literară*, *Florile Dalbe*, *Noi*.

Laureatul mai multor premii literare: Premiul „Critica de întâmpinare” pentru cartea *Ludic și/sau Ironic în poezia contemporană* din cadrul Salonul Internațional de Carte (Chișinău, 2010); Premiul „Profiluri literare” pentru culegerea *Nicolae Esinencu. Spectacolul Operei Literare* din cadrul Salonului Internațional de Carte (Chișinău, 2011); Premiul pentru critică literară și eseu acordat de Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova (Chișinău, 2011), pentru volumul *Cerc în labirint*; Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul *Petru Dudnic.*

Poeme și epistole în zbucium (2012); Premiul pentru critică literară din cadrul Salonului Internațional de Carte (Chișinău, 2012); Premiul „Pentru poezie” al Ministerului Culturii Republicii Moldova pentru volumul *Poeme de pe faleze* (2015); Premiul Festivalului „Anatol Codru – poetul și cineastul” pentru volumul *Singur printre ape* (2016); Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Chișinău, pentru volumul de versuri *Singur printre ape* (2017); Premiul Festivalului Internațional „Axis Libri” (ediția a IX-a), pentru volumul *Ion Vatamanu, scriitor al existenței* (Galați, 2017); Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru cartea de critică, eseu, istorie literară și valorificare a moștenirii literare, pentru volumul *Nicolae Esinencu. Jurnalul unui scriitor (1972-2012)* (Chișinău, 2021); Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova, pentru conceptul și editarea romanului inedit *Evreii* de Nicolae Esinencu (2021).

Mircea CIOCHINĂ: Ce reprezintă pentru dumneavoastră Biblioteca „Onisifor Ghibu”?

Vitalie RĂILEANU: Pentru început, vreau să vă mulțumesc că încercați să „smulgeți” niște răspunsuri din mine, știind foarte bine că nu-mi place să ofer interviuri, dar... cu voi, colegii mei, am o deosebită plăcere să discut.

Așadar, rând pe rând... Sunt un om care s-a născut și a crescut printre cărți. Acasă, la părinții mei, am avut o Bibliotecă mare și diversă ca titluri de carte. Iată de unde și această dragoste imensă pentru Bibliotecă, *sfânt locaș*, unde m-am simțit și mă simt până în prezent de la egal la egal cu scriitorii și cărțile semnate de ei. Oare e cazul să-l mai citez pe Jorge Luis Borges?

Valentin ASTAFI: O bibliotecă este doar o colecție de documente sau în ea persistă un suflu viu?

V.R.: O Bibliotecă, chiar și la acest început de Mileniu Trei, e mai mult decât o Bibliotecă, adică nu e un simplu depozit de carte. Dar, oricum, Biblioteca rămâne a fi inima Cărților tipărite, prieten fidel al Omului cult, afiliat de a cunoaște și de a descoperi noi orizonturi și priorități umane. Biblioteca e un promotor fidel al culturii, ea este orientată spre un continuu dialog intercultural, spre educare și informare, spre dezvoltarea resurselor umane, axată pe asistență tehnică, incluziune socială etc.

M.C.: Va mai exista biblioteca peste câteva decenii, dat fiind faptul că progresul tehnologic evoluează mult mai rapid decât standardele bibliotecii?

V.R.: O cultură matură, actuală și mereu în dezvoltare se caracterizează prin organicitatea, prin spirit de sinteză și construcție,

Biblioteca este acea *Casă mare a Cărții* necesare, a prezenței vii care ne devine prieten nedespărțit, sfătuitor, înțelept, confident discret, în stare să ne aline durerile, să ne sporească Bucuriile, să ne dea forță de lumină, să ne ajute să ne cunoaștem pe noi înșine, să ne înalțe pe piscul înalt de unde se vede necunoscutul... Biblioteca totuși este Cartea Zilelor noastre!

prin Cartea tipărită și promovată de Bibliotecă. Un asemenea principiu și stă la temelia activității unei Biblioteci contemporane, fie și în pofida unor măsuri nu chiar chibzuite și bine gândite care... știrbesc (constat cu regret lucrul acesta) din definiția și menirea unei Biblioteci...

V.A.: Ar trebui să se schimbe ceva în biblioteci? Dar în cadrul legislativ al bibliotecilor?

V.R.: Sigur că da! Însă nu în defavoarea programului propriu-zis de activitate al unei Biblioteci! Fiindcă poți avea parte de bogății materiale, dar fără carte e greu să te bucuri pe deplin de ele. Dar Biblioteca este acea *Casă mare a Cărții* necesare, a prezenței vii care ne devine prieten nedespărțit, sfătuitor, înțelept, confident discret, în stare să ne aline durerile, să ne sporească Bucuriile, să ne dea forță de lumină, să ne ajute să ne cunoaștem pe noi înșine, să ne înalțe pe piscul înalt de unde se vede necunoscutul... Biblioteca totuși este Cartea Zilelor noastre!

M.C.: În viitor, vedeți biblioteca doar în format digital sau cartea în format fizic nu va dispărea niciodată?

V.R.: Să fiu sincer, urmăresc cu mare atenție noile regulamente și *instrucțiuni* ce țin de schimbarea și modernizarea activității unei Biblioteci contemporane, dar... am mari rezerve față de unele indicații oferite drept model, deoarece ele vin din mediul altui

sistem social (departe, departe de a fi corespunzător celui de la noi), iar referitor la partea a doua a întrebării dumneavoastră – *no comment...* Sunt convins că vor exista ample priorități, atât digitale, cât și în format fizic (adică material) ca o artă adevărată, ca adevărul tonic care se perfecționează neconținut.

V.A.: În perioada pandemiei, s-a demonstrat că oamenii chiar au nevoie de cărți... Dar oare biblioteca mai poate concura cu librăriile, care devin tot mai actuale și mai moderne, mai diverse și mai speciale?

V.R.: Ei bine, perioada pandemică a fost o testare deosebită pentru o bună parte a omenirii. Bibliotecile nici pentru o clipă nu și-au sistat activitatea. Invers, s-au orientat spre cititorul care a fost la distanță, oferindu-le texte lecturate, prezentate în emisiuni radio și/sau televizate. Cel puțin, noi, angajații Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, ne-am manifestat astfel, nemaivorbind că, între timp, în Laboratorul de Cercetări Literare și Biobibliografice „Onisifor Ghibu” au fost concepute, elaborate și editate trei volume: *Eugen Cioclea [...] spiritul poeziei încearcă [...] 75 de poeme cât o viață...* (Chișinău, 2023), *Strigăt e iubire. Corespondența dintre Nicolae Esinencu și soția sa Antosea Darca sau ESI către TO și TO către Esi* (Iași: Junimea, 2023), *Paisprezece dialoguri esinenciene plus Unu* (Chișinău, 2023). Acest fapt vorbește de la sine că Biblioteca este și rămâne marca viitorului imediat al Cărilor și Cititorilor fideli.

M.C.: Instituțiile de învățământ preșcolare, gimnaziale, liceale și universitare ar trebui să dezvolte parteneriate cu biblioteca, or fiecare instituție se dezvoltă de sine stătător?

V.R.: Îmi place mult această întrebare! Răspunsul este în imediata apropiere, fiind adresată celor care sunt responsabili de achizițiile de Carte pentru Biblioteci. Cu regret (of, pentru a câta oară constat), în Biblioteci tot mai des vin și cărți cu o durată a vieții efemere... Cărți ale unor autori anonimi sau volume semnate de autori consacrați dar, cu nedumerire constat, care nu au pondere

la cititor, fiindcă sunt scrise prost, cu multe greșeli ortografice și stiliste, umplute cu expresii indecente etc. Librăriile sunt o oglindă rătăcită a aparițiilor editoriale, numai că acolo domină și legea marketingului. Ei bine, aceste instituții au fost și vor rămâne drept parteneri fideli ai Bibliotecilor, dar se cere un alt statut de colaborare. Voi anticipa nițel acest deziderat, argumentând că noi, cei de la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, am gândit o formă specială de colaborare, pe care o vom implementa în curând. Surpriza urmează!

M.C.: Procesul de digitalizare a colecției – e o necesitate sau e o piedică în calea utilizatorului?

V.R.: Digitalizarea este o acțiune/activitate care și caracterizează

faptul că ne aflăm în Epoca digitalizării, devenită un prezent actual. Biblioteca „Onisifor Ghibu” dispune de o colecție deosebită de carte veche și rară. Digitalizarea are ca scop oferirea cărților pentru publicul larg fără a deteriora calitatea cărții, dat fiind faptul că ele sunt foarte vechi și parțial distruse. Utilizatorii au acces direct la aceste cărți prin platforma online a Bibliotecii digitale „B.P. Hasdeu”.

V.A.: Sunt alocate suficiente fonduri bibliotecilor? Or, mijloacele insuficiente și colecțiile învechite duc la lipsa cititorilor sau la scăderea numărului acestora.

V.R.: Pe mine mă întrebați? O să vă răspund prin exemple concrete, ce țin de Biblioteca „Onisifor Ghibu”: calculatoare din anii 2008-2009, aparatul foto deteriorat, cameră de filmat lipsă. Apoi, noi suntem, probabil, una din puținele Biblioteci care nu are calculatoare pentru utilizatori, dar, ce să mai vorbim, dacă nici angajații noștri nu au această posibilitate de a lucra la un calculator performant, făcând coadă la cele câteva din ele aflate în dotare...

M.C.: Din punctul de vedere al personalului, tinerii sunt interesați de profesia de bibliotecar?

V.R.: Nu știu dacă eu sunt persoana indicată să ofer un răspuns concret și argumentat... De pe poziția Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, pot spune că suntem o Bibliotecă unică din rețeaua Bibliotecii Municipale cu numărul de angajați completat, având un colectiv foarte bine pregătit profesional, de unde și deosebitele succese: cărți editate, emisiuni televizate („Sugestii de lectură cu Vitalie Răileanu”, „Cartea săptămânii cu Valentin Astafi”, „Poet fără carnet cu Dumitru Maxim”), emisiuni radio (Radio Moldova, Radio Chișinău), 35 de parteneriate interinstituționale, o bogată colecție de carte (45 823 de documente), 6776 de cititori activi ai Bibliotecii.

V.A.: Care este rolul bibliotecilor în viața unui tânăr? Mai este ea actuală pentru cei vârstnici? Copiii pot descoperi ceva interesant în bibliotecă, dat fiind faptul că acum totul este digital?

V.R.: Biblioteca rămâne și în acest bulversat început de Mileniu trei o deosebită instituție culturală infodocumentară care oferă tuturor vârstelor informații utile prin intermediul *Cărților tipărite*, completând cunoștințele ce țin de filozofie, etică și estetică, istorie, jurisprudență, critică literară etc. Însă, funcția ei primordială constă în culturalizarea societății, în educarea patriotică a noilor generații care trebuie să devină un deosebit exemplu de Cetățeni ai unui Stat cu vestigii europene.

Mulțumesc mult, junii mei colegi, pentru faptul că ați *tentat* asupra liniștii mele de *bibliotecar birocrat*. Și, mai vreau să zic, chiar dacă unora nu le vor fi pe plac răspunsurile mele, eu rămân cel care nu-mi schimb opiniile.

*Consemnare: Valentin ASTAFI, Mircea CIOCHINĂ
Fotografii: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*